

BOYUN EĞME

HAFTALIK SIYASI GAZETE ■ 24 NİSAN 2020 CUMA ■ SAYI: 218 ■ 1 TL

N. Krupskaya Lenin'den Anılar

Emperyalizmin ekonomisinin incelenmesi, bu "mekanizma"nın bütün parçalarının tahlili, çöküşüne doğru giden emperyalizmin, kapitalizmin bu son aşamasının tüm dünya çapındaki görüntüsünün kavranması, Lenin'e bir dizi politik sorunu yeni bir tarzda ele alma ve sosyalizm için mücadelenin genelde ve özelde Rusya'da alacağı biçimler sorununu daha temelden aydınlatma olanağı verdi". • Sf4

LENİN KİMDİR?

KEMAL OKUYAN

150 yıl önce doğdu Vladimir İlyiç, 22 Nisan'da. 17 yaşında hukuk öğrencisiyken sürgündü Kokuşkino'da. 19'unda Marksist oldu. İlk kitabı yayınlandığında 24'tü yaşı. Bir yıl sonra tutuklandı, Sibirya'ydı bu kez sürgün adresi. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin kurucularındandı 28'inde. 33 yaşında Bolşeviklerin, 47'sine geldiğinde ilk sosyalist devrimin, 52'sindeyse Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin lideriydi. Sürgünler, gurbette geçen günler... Ciltler dolusu yazdı, kütüphaneler en sevdiği mekanlardandı. Gerçek anlamda kitap kurdıydı; sayfaların içine gömülmüş devrimi arıyordu. Yeni bir düzen kurulmalıydı. Dürüst biri Çarlık Rusyası'yla mümkün yok barışık olamazdı. Yoksa, zalimliğin ve yoksulluğun cirit attığı ülkede Vladimir İlyiç Ulyanov iyi, ayrıcalıklı bir yaşam sürebilirdi pekâlâ. Gerçeklere gözünü kapamayı reddeden binlerce aydından sadece biriydi. Devrimi aramak ve bulmak konusundaysa biricikti. Kapitalist düzenin iyileştirilmesi, reformlarla ıslah edilmesi onu hiç ilgilendirmeydi. İyi bir Marksistti, imkansızla hiç uğraşmadı, sermaye düzeni için tarih hükmünü vermişti bir kere. İmkansız bıraktı, zor olanın peşine düştü. Kapitalizm denen alçaklıktan kurtulmak için okudu, yazdı, polemige girdi, tartıştı... Örgüt kurdu, örgüt böldü, gün oldu rest çekti. Hasımlarının dediği gibi rüyasında bile "devrim"di gördüğü. Birini yaşadı (1905), birini izledi (1917 Şubat), birinin tartışmasız lideriydi (1917 Ekim). Hırçın, huysuz, öfkeli olduğu söylendi; sevecen, güleç, anlayışlı ve dost olduğu da... Hiç şaşırtıcı değildi bu, insanoğlunun özgür ve eşit olabildiğinde neler yapabileceğini iyi bilen biri olarak acelesi vardı. Klasik müzik düşkünüydü, Beethoven'dan vazgeçmezdi, yeni buluşlardan heyecanlanırdı, öyle ki Paris yıllarında yeni tasarlanan uçakların deneme uçuşlarını saatlerce izlerdi. Sabırlıydı... Siyasi mücadelede ise... Hep "gecikiyoruz" derindeydi. Zamanlama ustalığı beklemeyi bilmesinden değil, beklenmemesi gereken anı yakalamasındandı. Yoldaşlarına kalsa arabanın motoru tekliyor, direksiyonu ayar tutmuyor, lastikleri güven vermiyordu. Ne çare, Lenin Merkez Komite toplantılarında "gün belirlemeliyiz" demekte, ağırdan alanları "korkaklık"la suçlamaktaydı. (Tamamını sol'dan okuyabilirsiniz.) <https://sol.org.tr/yazar/lenin-kimdir-2341>

LENİN NE YAPTI?

ÜÇ ESERİYLE LENİN

Geride bıraktığımız günlerde 150. doğum günü kutlandı. Vladimir İlyiç Ulyanov (Lenin) 150 yıl önce doğduğunda Rusya gerici bir monarşinin yönetiminde bir dünya gücü olarak kendini kabul ettirmeye çalışan, Avrupa'nın çoktan yol aldığı kapitalist gelişmeyi zorba bir devlet aygıtının kendine has usulleriyle zorlayan bir büyük ülkeydi. **Bu büyük ülkede sömürü ve zorbalık kadar bunlara karşı gözü kara bir mücadele de vardı.** Lenin, bu mücadeleyi "Bütün ülkelerin işçileri birleşin!" sözlerinin yazılı olduğu sosyalizm bayrağı altında verenlerin önderi oldu. **1917 Ekim Devrimi'nde özel bir payı oldu. Bu pay, bir toplum sihirbazlığı değildi.**

Toplumu, toplumsal gelişmeyi iyi kavramış bir devrimci, çağa damga vuracak gelişmenin ancak devrimci bir örgüt ve devrimci bir programla mümkün olduğunu kavramış bir marksistti. Boyun Eğme'nin bu sayısında Lenin'i, mücadelesine damga vurmuş üç temel yazılı çalışmasıyla tanıtmak istedik. **Ne Yapmalı? 1902 Mart'ında yayımlanmış bir broşür. Lenin'e ve onun devrimci düşüncesine dair kavrayışımız açısından çok temel önemde olan bu çalışma, dönemin Rusya'sında sosyalistler içindeki bir tartışmaya dönük yazılmış bir polemik olduğu halde, Lenin'in bir yüzyıla damga vuran görüşlerini oldukça yetkin bir şekilde**

de kâğıda döktüğü eseridir diyebiliriz. Devlet ve Devrim. 1917 yazında, yani Rusya'nın bir devrimci dönemi yaşadığı, Leninistlerin çabaları sayesinde bir geri düşüşü değil daha ileri bir devrimci çıkışı yaşayacağı bir zamanda yazıldı. Lenin'in devrimci düşüncesinde diğer iki çalışmayı bütünleyen, bir bakıma onlarla iç içe geçmiş bir diğer eseridir. **Emperyalizm, Kapitalizmin son aşaması. Lenin'in 1916 yılında sürgünde yazdığı, Rusya'da sansür koşullarında basıldığı için bazı şeyleri "Ezop diliyle" anlatmak zorunda kaldığı bu eser, 1917 Ekim Devrimi'ne önderlik eden düşüncenin önemli ayaklarından birini bize gösterir.**

DEVLET VE DEVRİM

Lenin'in Rus devriminin sıcak günlerinde yazdığı bir broşürdür Devlet ve Devrim. 1917 yazında Rusya, bir devrimi yaşamaktadır. Çarlık devrilmiş, belirli bir statükoya oturtulmuş bir devlet aygıtının yerinde birden çok siyasal yönetim aygıtı çatışma içinde var olmaktadır. Hükümetler kurulmaktadır ama adlarında "geçici" ifadesi yer alarak. Ülkeyi yöneten bir hükümet vardır ama ülkenin dört bir yanına yayılmış "meclisler" (Sovyetler) bu hükümetin iktidarını sınırlandırmaktadır. Lenin bu koşullarda işçi sınıfına ve partisine yol göstermektedir. "Devrimle birlikte halk çarı devirdi, şimdi devletin yönetimine ortak olarak onu işçilerin çıkarı için kullanma zamanı" düşüncesini silmek Lenin için birincil görev olmuştur. • Sf 2

NE YAPMALI?

Lenin'in mihenk taşı eseri "Ne Yapmalı"nın alt başlığı "hareketimizin en yakıcı sorunları" idi. 1902 yılında Rusya'da marksist bir işçi sınıfı partisi kurmanın yolunda olanlar için "en yakıcı" olan sorunlar bir yana, bu sorunlarla ilgili Lenin'in öne sürdüğü çözüm izleyen yüzyıllara damga vuracak bir evrensellik taşımıştır. • Sf 3

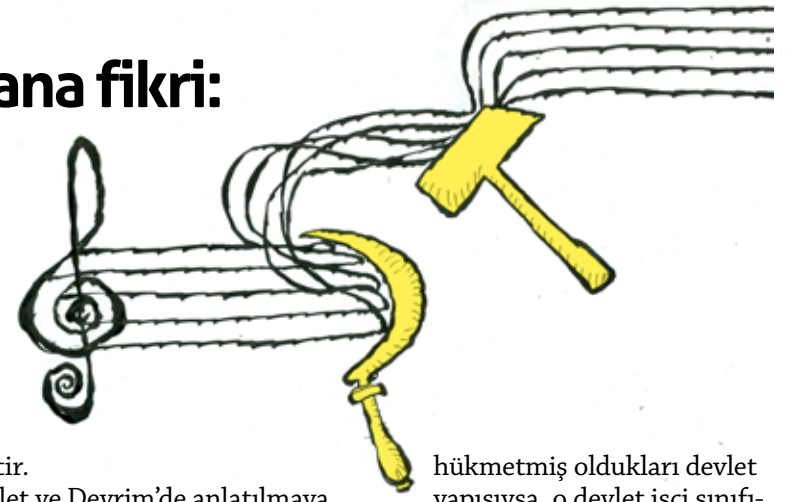
KAPİTALİZMİN SON AŞAMASI EMPERYALİZM

"1916 Ocak'ında Lenin Parus Yayınevi için, emperyalizm üzerine bir broşür yazmaya koyuldu. Bu soruna büyük önem veren Lenin, ekonomik ve politik yanlarıyla emperyalizmin özünü tam anlamıyla açıklığa kavuşturmadıkça, dünya savaşının gerçek, ayrıntılı bir değerlendirmesinin yapılama-yacağı görüşündeydi. (...) Avrupa ve Amerika'nın ekonomik yaşamını ta derinlemesine inceledi. Onu elbette sadece ekonomik yan değil, ona tekabül eden politik biçimler ve bunların kitleler üzerindeki etkisi de ilgilendiriyordu." (Krupskaya'nın anılarından). • Sf 4

Devrimden hemen önce yazılan 'Devlet ve Devrim'in ana fikri:

SERMAYENİN DEVLETİYLE DEVİRİM OLMAZ

Lenin'in Rus devriminin sıcak günlerinde yazdığı bir broşürdür Devlet ve Devrim. 1917 yazında Rusya, bir devrimi yaşamaktadır. Çarlık devrilmiş, belirli bir statükoya oturtulmuş bir devlet aygıtının yerinde birden çok siyasal yönetim aygıtı çatışma içinde var olmaktadır. Hükümetler kurulmaktadır ama adlarında "geçici" ifadesi yer alarak. Ülkeyi yöneten bir hükümet vardır ama ülkenin dört bir yanına yayılmış "meclisler" bu hükümetin iktidarını sınırlar.

maktadır.

Lenin bu koşullarda işçi sınıfına ve partisine yol göstermektedir.

"Devrimle birlikte halk çarı devirdi, şimdi devletin yönetimine ortak olarak onu işçilerin çıkarı için kullanma zamanı" düşüncesini silmek Lenin için devrimin birincil görevidir. Devlet ve Devrim bu görev doğrultusunda yazılmış bir broşürdür. Fakat görevini yerine getiremez: Broşür ilk baskısını yaptığında Lenin önüne koyduğu görevi çoktan yerine getirmiştir.

Sovyet Devrimi, yani 1917 yazıyla yükselip sonbaharında tamamlanan iktidar yürüyüşü bir bakıma Lenin'in Devlet ve Devrim broşürünü yazarken sorun edindiği şeyi çözmüştür: Devrimde işçi sınıfının görevlerinin ne olduğunu, bu görevleri yerine getiren bir işçi sınıfı ve ona önderlik eden Leninistler göstermiştir.

Öz olarak, 1917'de Rus işçileri ve onlara öncülük eden komünistler "gelin devrimci devleti birlikte yönetelim" diyen burjuvalara "her sınıfın devleti kendine" yanıtını

vermiştir.

Devlet ve Devrim'de anlatılmaya çalışılan, Lenin'in birkaç ay içinde yaptıklarıyla kitabından fazlasını anlattığı şeyin özü de budur: İşçi sınıfı kendi toplumunu yaratmak, sömürenlerin etkisizleştirildiği ve sömürünün ortadan kaldırıldığı bir süreci örgütlemek işini ancak kendi devletini kurarak gerçekleştirebilir.

Devlet ve Devrim'in devrimci özü budur: Devlet eğer sömürücülerden devralınmış devletse, ordusu, polisi, bakanlıkları, yargısı ve hükümetiyle onların yıllarca

hükmetmiş oldukları devlet yapısıysa, o devlet işçi sınıfının devriminde işe yaramaz, bu bir.

Devrim eğer işçi sınıfının direksiyonunda bulunduğu, tamamen yeni bir düzeni kurmak için örgütlediği bir devletle yapılan şeyler, böylece elde edilen kazanımlar değilse, o devrim bir oyalamacadan ibarettir, bu da iki.

BUGÜNE DERSLER

Devlet ve Devrim'den bugün çıkarılacak olan birinci ders, seçim oyunlarıyla, hükümet değişiklikleriyle, düzeni koruyup "rejimi" sorgulayan manevralarla emekçiler için hiçbir kazanım elde edilemez. İşçiler, yeni bir düzen için devlette hâkim olmayı değil, sermaye devletini yıkıp kendi devletlerini örgütlemeyi gözlerine kestirmek zorundadır.

İkinci dersse, devrimci bir devlet aygıtının yeni bir düzeni kurmak için hayati önemde olduğudur.

Bu dersleri iyi ezberlemiş olanlar, sermayeyi, düzenin gerçek sahiplerini unutup "devleti" tek düşman olarak göstermeye ve "devletsizliği" propaganda etmeye kalkmazlar.

Bu dersleri iyi ezberlemiş olanların yapmayacağı bir diğer şeyse, hükümet değişiklikleriyle, işçilerin mevcut devlete küçük ödünlerle ortak edilmesiyle çözüm aramaktır.

Aslına bakılırsa ülkemizde her iki yanlışlı birlikte yapanlara da solda çokça rastlanmaktadır.

KÜNYE

Lenin Devlet ve Devrim'i, 1917 yılının Ağustos ve Eylül aylarında yazmıştır. Lenin'in çalışmalarında devlet sorununun teorik bir açıdan ele alınmasına ihtiyaç olduğuna ilişkin ilk vurgusuna 1916 yılının ikinci yarısında rastlanmaktadır. Bu gereksinimi acil kılan, emperyalizm çağında sosyalist devrimin günün sorunu haline gelmiş olmasının yanı sıra, 1914 yılı itibarıyla artık burjuvaziye ait bir siyaset haline gelmiş olan sosyal demokrasinin (özellikle Kautsky), Marksizmin devlet konusuna yaklaşımına ilişkin çarpıtmalarıydı. Devlet ve Devrim'de Lenin, "çarpıtılmamış bir

Marksizm'i yeniden bulmak ve onu geniş halk yığınlarının bilincine yerleştirmek "ten söz eder.

Tam adı "Devlet ve Devrim; Marksist Devlet Teorisi ve Devrimde Proletaryanın Görevleri" olan kitabın bölümleri şöyle sıralanmıştır:

Birinci Bölüm: Sınıflı toplum ve devlet.

İkinci Bölüm: Devlet ve Devrim. 1848-51 deneyimi

Üçüncü Bölüm: Devlet ve Devrim. 1871 Paris Komünü Deneyimi. Marx'ın Çözümlemesi.

Dördüncü Bölüm: Devam. Engels'in Ek Açıklamaları

Beşinci Bölüm: Devletin Sönümlenmesini Ekonomik Temeli

Altıncı Bölüm: Marksizm'in Oportünistler tarafından Bayağlaştırılması

Yedinci Bölüm: 1905 ve 1917 Rus Devrimlerinin Deneyimi (yazılmayan bölüm)

LENİN'İN ÖNSÖZÜ

Lenin, Devlet ve Devrim'e, 1917 yılının Ağustos ayında yazdığı önsözde, uzayan savaşın neden olduğu eşi görülmemiş korkunç durumun ve sefaletin halkın durumunu tahammül edilemez kıldığını ve öfkesini arttırdığını belirttikten sonra, dünya proleter devriminin açık bir biçimde olgunlaşmakta olduğunu ve bu devrimin devletle ilişkisi sorununun pratik bir önem kazandığını yazar.

Lenin, on yıllar süren göreceli barışçıl gelişme boyunca biriken oportünizm öğelerinin bütün dünyada resmi sosyalist partilere egemen olan sosyal-şovenizm eğilimine yol açtığını ve bu eğilimin "sosyalizmin önderleri"nin sadece "kendisi" ulusal burjuvazilerinin değil, "kendisi" devletlerinin çıkarlarına alçakça bir uyarlanma içinde olduklarını belirtir.

Lenin, işçi sınıfının genel olarak burjuvazinin, özel olarak da emperyalist burjuvazinin etkisinden kurtarılması mücadelesinin "devlet"e ilişkin oportünist önyargılara karşı bir mücadele verilmeksizin

mümkün olamayacağını vurgular.

Lenin Devlet ve Devrim'de, önce Marx ve Engels'in devlet teorisini incelediğini ve özellikle de ayrıntılı olarak bu teorisinin oportünistler tarafından görmezden gelinen ya da çarpıtılan yönleri üzerinde durduğunu belirtir. Lenin bu çarpıtmaların başlıca sorumlusu olarak İkinci Enternasyonal'in (1889-1914) başlıca önderi Karl Kautsky'nin çarpıtmaları üzerinde durur.

Bu önsözde Lenin, bir bütün olarak Rus devriminin ancak emperyalist savaşın neden olduğu sosyalist proleter devrimler zincirinde bir halka olarak kavranabileceğini; bu nedenle, proleter sosyalist devrimin devletle ilişkisi sorununun sadece pratik siyasi bir önem kazanmadığını ama günün en acil bir sorunu olarak önem kazandığını belirtir.

Lenin'e göre bu sorun, kitlelere kapitalist tiranlıktan kendilerini kurtarmaları için çok yakın gelecekte ne yapmak zorunda kalacaklarının açıklanmasıdır. Bu nedenle, Devlet ve Devrim'in alt başlığı, "Marksist Devlet Öğretisi ve Proletaryanın Devrimdeki Görevleri"dir.

PROLETER DEVİRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY, LENİN

Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky, Devlet ve Devrim'le başlayan hesaplaşmanın 1918 yılında Ekim Devrimi'nin sağladığı otoriteye dayanarak sürdürülmesidir. Devlet ve Devrim'in ortaya çıkarıldığı çerçeveyi tamamlanması açısından okunmalıdır.

"DEVİRİM DENEYİMİNİ YAŞAMAK"

Lenin, "1905 ve 1917 Rus Devrimlerinin Deneyimi" başlığını verdiği yedinci bölümün girişinde bu bölüm için şöyle yazar:

"Bu bölümün başlığında ifade edilen konu o kadar geniştir ki, hakkında ciltler yazılabilir ve yazılmalıdır da. Bu broşürde, kendimizi doğal olarak, deneyimin sağladığı en önemli dersler ile sınırlayacağız:

Doğrudan, proletaryanın, devrimde, devlet gücüne ilişkin görevlerine ilişkin olanlar.

Lenin, kitabın birinci baskısı için yazdığı 30 Kasım 1917 tarihli notta da yedinci bölümü kaleme alamamış olmasına ilişkin olarak şöyle yazar: "Bununla birlikte, başlığı dışında, bu bölüme dair tek bir satır yazacak zamanım olmadı; siyasi bir kriz tarafından

– 1917 Ekim devriminin arifesi – kesintiye uğratıldım. Bu tür bir "kesintiye uğratılma" ancak memnurlukla karşılanabilir; ama broşürün ikinci kısmını (1905 ve 1917 Rus Devrimlerinin Deneyimi) muhtemelen uzun bir süre için bir kenara koymak gerekecek. 'Devrim deneyimi'ni yaşamak, ona dair yazmaktan daha keyifli ve yararlı".

'NE YAPMALI?': ÇELİK ÇEKİRDEKTEN SOSYALİST DEVRİME

"Çekirdeğin çekiciliği küçüklüğünde ve illa ki büyümesinde..."

150. yaş gününü kutladığımız büyük ihtilalci Vladimir İlyiç Lenin'in tarihe damga vuran eserlerinden "Ne Yapmalı?" adlı çalışmasını mercek altına alıyoruz.

Lenin'in "Ne Yapmalı?" eseri, Rusya'daki devrimci gruplar arasında süren tartışmalara bir müdahale olması açısından önemliydi. Devrimci demokrat geleneğin halihazırda belirli bir gelişkinliğe sahip olduğu Rus toprağında, Lenin'in de içinde bulunduğu Marksist çevreler, Batı Avrupa'da bir önceki yüzyılın ikinci yarısından beri mevcut olan dönemin Marksist sosyal demokrat partilerine benzeyen bir parti kurma arayışı içindeydi.

Nitekim 1898'de kurulan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ikinci kongresi, tam da Lenin'in bu önemli çalışmasının yayımlanmasından bir yıl sonra, 1903'te Brüksel'de ve Londra'da toplandı. Kongre, partinin Bolşevikler ("çoğunluk") ve Menşevikler ("azınlık") şeklinde ayrışmasıyla sonuçlandı. Aslında Menşevik grup o dönemde daha büyük bir "takipçi" sayısına sahip olmasına rağmen Lenin'in başını çektiği Bolşevik grubun RSDİP'nin merkezi yayın organı İskra'nın ("Kıvılcım") yayın kurulunda çoğunlukta olması nedeniyle, Bolşevikler o süreçten beri "çoğunluk" olarak anıldılar.

Ayrışmanın ardından RSDİP adı "tek bir" parti olarak devam etse de Bolşevikler ve Menşevikler artık farklı kulları olan, farklı örgütlenme modellerine ve yayınlara sahip iki farklı partiydiler. Nitekim ayrışmayı önceleyen ve daha sonra da çeşitli vesileler üzerinden yürüten tartışmalar örgüt/parti/üyelik ekseninde yürüyordu.

"HAREKETİMİZİN EN YAKICI SORUNLARI" NELERDİ?

Lenin'in bu mihenk taşı eserinin alt başlığı "hareketimizin en yakıcı sorunları" idi. Peki ama Lenin "en yakıcı sorunlar" derken genel anlamda neyi kastediyordu?

Rusya Çarlığı'nın gerici ve baskıcı koşulları göz önünde bulundurulduğunda, yeni tipte bir Marksist partinin besin kaynağı olarak bütün Rusya'da dolaşımda olacak merkezi bir yayın organının işçiler ve emekçiler arasında yaygınlaştırılması da önemli bir gündem maddesiydi. Sert ve acımasız bir polis takibinin olduğu monarşist Rusya'da böyle bir yayının hazırlanması ve sürdürülebilirliği imkânsız olduğun-

dan, Lenin Sibirya sürgününün ardından yurt dışına çıkmaya karar verdi. Leninizm açısından yayın politikasının önemi biraz da "Ne Yapmalı?"da çizilen modellerden geliyordu.

"Rusya çapında bir politik gazete için plan" başlıklı bölümde, Lenin, "Ne Yapmalı?"ı önceleyen "Nereden Başlamalı?" makalesine gelen eleştirilere cevap veriyordu. Eleştiriler, Lenin'in önerdiği yayın politikasını "partinin üstünde duran, tepeden inme, merkezden gelen katı ilkeleri ve planları parti örgütlere dayatan bir model" olmakla suçluyordu. Bu türden tuhaf ve mesnetsiz eleştirileri göğüsleyen Lenin, bir kez daha bütün ülke çapına yayılacak sistematik bir parti gazetesinin yalnızca kolektif bir propaganda ve ajitasyon aracı değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyici olacağının altını çizer. Gazetenin örgütlenmesini bina inşaatını çevreleyen ahşap iskelelere benzetir; böyle bir iskele, binanın dış çizgilerini belirleyecek, ustalar arasındaki irtibatı sağlayacak, iş bölümünü ve kolektif örgütsel çalışmayı mümkün kılacaktır. "Bu gazete, sınıf mücadelesinin ya da halk protestosunun çıkardığı her bir kıvılcımı büyük bir yangına çevirecek devasa bir körüğün parçası olacaktır," diye devam eder Lenin ve ancak böyle bir çalışmanın deneyimli savaşçılar ordusunu oluşturup eğiteceğini söyler ve "Düşlememiz gereken budur!" diye bitirir.

"YENİ TİPTE BİR PARTİ" NEDİR?

Rus devrimcileri arasındaki tartışmaların bir bölümü, nasıl bir parti ve örgüt modeliyle yol alınacağı konusunda

düğümleniyordu. Disiplinli bir parti, bir "profesyonel" devrimciler örgütü mü, yoksa daha gevşek yapıda bir örgüt veya kitle partisi modeli mi?

Kendiliğindenlik ve bilinç meselesi, "Ne Yapmalı?"nın ve dolayısıyla genel anlamda Leninizm'in merkezinde duran en önemli hususlardan biri olageldi. Kısaca belirtmek gerekirse, İngiltere kaynaklı "trade-union" ifadesi bizde bildiğimiz "sendika" olarak kullanılırken ekonomik mücadele hattına işaret ediyordu. Lenin de trade-unionist ("sendikal") akımı, işçilerin gündelik ve ekonomik mücadelelerine dayalı örgütlenme modelinin en gelişmiş ifadesi olarak görüyordu. Ancak Lenin hem bu çalışmasında hem de bütün kuramında, işçi sınıfının ekonomik mücadelesiyle Marksist politik bilinçli mücadelenin iki ayrı kategori olduğunu başa yazıyor ve bu iki kategori arasındaki bağın öncü politik müdahalelerle kurulabileceğini söylüyordu. Lenin, "Ne Yapmalı?"da kabaca şunu söylüyordu: Örneğin grevler ve isyan dalgaları, yani işçi sınıfının politik bir öznenin örgütlü müdahalesi ve yardımı olmaksızın sergilediği kendiliğinden eylemler, kahramanca ve çok önemli olmakla birlikte, "yalnızca tomurcuk halinde bilinç" olabilirdi. İşçiler, böylelikle kendilerini ezen otoriteye mahkûm olmadıklarını, düzenin hiç de sarsılmaz olmadığını kendi eylemleriyle hissetmiş oluyorlardı.

Öte yandan Lenin, politik açıdan komünist bilincin kendi halinde yaşayan emekçi yığınlarında durup dururken gelişmeyeceğini, bu bilincin yalnızca "dışardan" taşınabileceğini vurguluyor-

LENİN VE EKİM DEVRİMİ: DÜŞTEN GERÇEKLİĞE

"Düşlememiz gerek!" diyordu Lenin "Ne Yapmalı?"da ve devamında Pisarev'den şu alıntıyı yapıyordu: "Düş kuran kişi düşüne ciddiyetle inanıyorsa, yaşamı dikkatle izleyip gözlemlerini göğe kurduğu kalelele karşılaştırıyor, kurgularını gerçekleştirmek için içtenlikle çalışıyorsa, düşün gerçeklikten uzaklaşmasının en ufak bir kötülüğü yoktur. Düş ile yaşam bir şekilde çakiştığı sürece, her şey yolunda demektir."

Düşün yaşamla ve gerçeklikle çıkışması... Menşevik Akselrod'un dediği gibi, "Günün 24 saatinde devrimle yatıp kalkan, rüyasında bile devrimi gören" özgün bir insandı Lenin. Seveni de çok oldu, söveni de. Fakat hiçbir otorite, onu en azılı düşmanları olarak gören güçler bile,

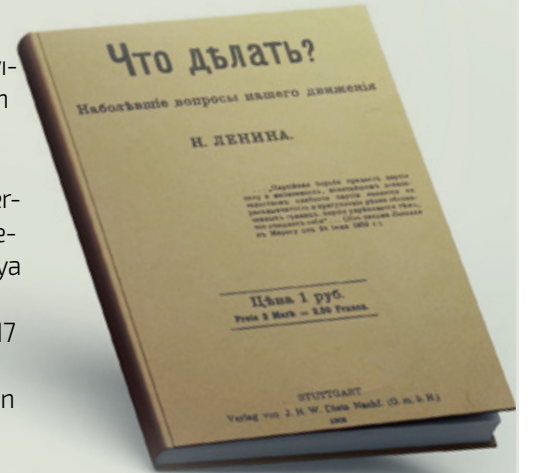
Lenin'in ihtilalci parti konusundaki ısrarını, devrimi arayışını, büyük krizlerden ve koca dünya savaşından devrim çıkaran o ihtilalci iradesini yok sayamadı.

Nasıl düşlerimiz belirli gerçekliklerden süzülerek karşımıza çıkıyorsa, onun düşleri de dünya ve Rusya gerçekliğinden kaynaklanıyor; o gerçekliği değiştirme iradesinin gücüyle sömürsüz, sınırsız, eşit ve özgür bir dünya kurulabileceğini kanıtlıyordu. Temellerinde "Ne Yapmalı?"nın getirdiği örgütlenme perspektifinin yer aldığı, 1917 yılında Ekim Devrimi ve devamında Sovyetler Birliği'nin kuruluşuyla taçlandırılan süreç zaferle nihayete ererken on yıllar boyunca düşlenen sosyalist işçi iktidarı bütün dünyanın gözü önünde gerçekliğe bürünüyordu.

sürece, mülk sahibi sınıfların egemenliği sürece ve işçi sınıfı sömürülmeye ve ezilmeye devam edecektir.

İşte bu politik irade, sömürülen emekçi sınıfların ve onları temsil eden aydınların en bilinçli kesimlerinin çekirdek misali merkezinde durduğu, disiplinli, merkezi, üyelik standartları net bir devrimci komünist parti tarafından temsil olunmalıydı. Nitekim Bolşevikleri Menşeviklerden ve diğer pek çok başka akımdan ayıran da işte bu "yeni tipte bir parti" meselesiydi.

Bu öncü partinin üyeleri parti programını kabul eden, düzenli aidatlarla partiyi mali açıdan destekleyen ve mutlaka bir parti örgütüne bağlı olarak düzenli çalışma yürüten kişilerden oluşacaktı. "Bir politik düşünce akımı ve bir siyasi parti olarak Bolşevizm 1903'ten beri vardır" der Lenin. Nitekim "Ne Yapmalı?"da ayrıntılarıyla ortaya konan bu model, ülkedeki diğer sol akımlardan ayrı olarak erken sayılabilecek tarihlerden beri Lenin'in öncülüğünde geliştirildi ve örgütlendi. 150. doğum gününü kutladığımız Lenin'in önderliğindeki Bolşevik parti, yıllar boyunca sabır ve sebatla komünist bilinci geniş Rus topraklarının her yerine tohum masali ekti. Ülkede ve uluslararası alanda yaşanan her gelişmeye bu bilinçle müdahale etti. Bir çelik çekirdeğin etrafında halka halka genişledi, merkezi bir yayın organıyla ülkenin her yerinde işçiler ve köylüler arasında örgütlendi, emperyalist savaşın cephelerinde savaşın yükünü çeken yoksul askerlere bülten olarak seslendi. Bu anlamda "Ne Yapmalı?" ile başlayan o görkemli yolculuk, 1917 Ekim'inde Lenin'in partisinin öncülüğüyle işçi sınıfının zaferiyle sonuçlandı.

KÜNYE

Lenin, 1901 yılının son aylarında kaleme almaya başladığı bu önemli eserini 1902 Şubat'ında tamamladı. Eserin ilk baskısı ise 1902 Mart'ında Almanya'nın Stuttgart kentinde yapıldı. Üç yıllık Sibirya sürgünü cezasının ardından bu kez de politik çalışmalarını sürdürmek için yurt dışına çıkmak durumunda kalan Lenin, "Ne Yapmalı?"ı eşi Nadejda Krupskaya ile yaşadığı Münih'te yazmaya başladı ve kitabını Cenevre'de tamamladı.

Tam adı "Ne Yapmalı? Hareketimizin En Yakıcı Sorunları" olan çalışma, adını 19. yüzyılın meşhur Rus sosyalist düşünürü ve yazarı Nikolay Çernişevskiy'in yine "Ne Yapmalı?" adını taşıyan romanından alıyordu. Lenin'in eserine de ilham kaynağı olan Çernişevskiy'in eserinin Türkçe

çevirilerde genellikle "Nasıl Yapmalı?" başlığı ile yayımlanmasının bir nedeni, bu iki eserin birbirine "karıştırılmasına" engel olmak olabilir.

Geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz, Sol Yayınları'nın kurucusu, yazar-çevirmen Muzaffer Erdost, Lenin'in "Ne Yapmalı?"sını, Kasım 1968'de, Türkçe'ye ilk kez kazandıran isim oldu. Erdost'un dilimize kazandırdığı bu eser İngilizce ve Fransızca baskılardan çevrilirken Rusça aslından Barış Zeren'in çevirisiyle Mart 2018'de Yazılama Yayınevi tarafından yayımlandı.

SAMANALTI / Sait Munzur

Lenin'in yazdığı bir broşürün adıydı EMPERYALİZM NEDİR?

Lenin'in emperyalizm çözümlemesinin merkezinde kapitalizmin son aşaması olduğu görüşü yer alır. Kapitalizmin son aşaması onun son demleridir aynı zamanda.

Lenin'e göre emperyalizm kapitalizmin son aşaması olarak rekabetçi kapitalist dönemden sıralayacağımız özellikleri ile ayrılır.

Sermaye merkezileşerek az sayıda kapitalistin elinde yoğunlaşarak tekelleri oluşturur. Aynı zamanda sanayi tekellerinin yanı sıra banka tekelleri de birbirini yutarak merkezileşmektedir. Sanayi ve mali tekeller arasında kurulan bağlar mali oligarşinin oluşumuyla sonuçlanır. Artık emperyalist bir devlette hükümet gibi devlet organları mali sermayenin güdümündedir.

Rekabetçi dönemde sömürge ülkelerde ucuz hammaddeye el koyma ve meta ihracatı ön plandayken emperyalizm döneminde sermaye ihracı ön plana geçecektir. Sermaye ihracatı basit bir ekonomi politik terimi değildir, sermaye ihraç edilen ülke artık emperyalist ülkenin tekelleri tarafından yönetilecektir.

Dünya ülkeleri emperyalist devletler tarafından tümüyle paylaşılacaktır. Bu paylaşımın güçlenen emperyalist ülke tarafından yeniden pay edilmesini istemesi emperyalist paylaşım savaşlarına yol açacaktır.

Emperyalizm döneminde sermaye sınıfı çürümüş ve asalak haline gelir. Bu nedenle eşitsiz gelişime bağlı olarak zayıf halkadan başlayarak sosyalist devrimlerle sonlanacaktır.

EMPERYALİZM KİTABINDA LENİN NEDEN KAUTSKY'YI AĞIR BİR ŞEKİLDE ELEŞTİRMeye BAŞLADI?

Karl Kautsky (1854-1943) Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin teorisyeni ve Engels'in ölümünden sonra Marksizmi Avrupa'da temsil eden kişidir.

Ancak bu dev parti Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında daha önceki bütün sözlerini unuttur ve Alman milliyetçiliğine teslim olur. Kaustky bu durumu rasyonalize eden bir teorisyene dönüşür.

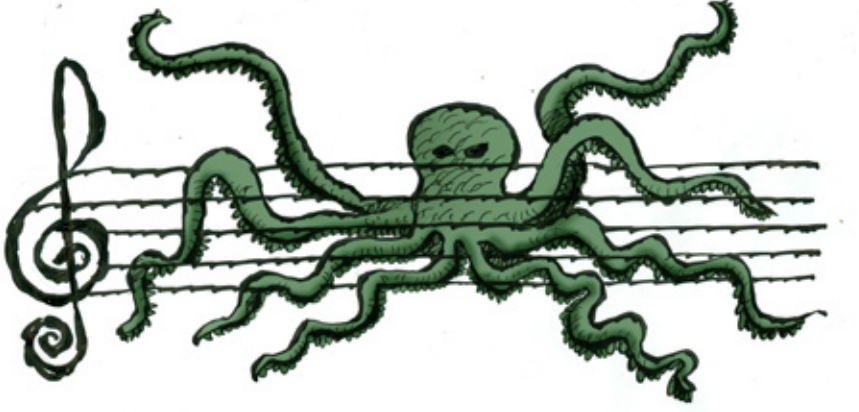
Lenin bu nedenle 2. Enternasyonal'in önderliğine karşı çok öfkelidir. Kitapta şöyle yazacaktır:

"Bu bakımdan en tehlikeli kimseler, emperyalizme karşı savaşımın oportünizme karşı savaşımına sıkı sıkıya birleştirilmedikçe boş ve aldatıcı bir söz olduğunu anlamak istemeyen kimselerdir."

Kautsky dünya çağında mali sermayenin birleşerek uluslar üstü bir uzlaşmaya varabileceğini iddia etmiş ve bunu "ultra-emperyalizm" olarak adlandırmıştır.

Emperyalist ilhakların mali sermayenin işi olduğunu söyleyerek burjuvazinin bir kesimini temize çıkarmaya çalışmıştır.

Lenin bütün bu girişimleri Emperyalizm kitabında

boşa düşürmekte ve Kautsky'yi Marksizm dışı ilan etmektedir.

EŞİTSİZ GELİŞİM VE İŞÇİ ARİSTOKRASİ

Lenin kitabında emperyalist ülkelerde sermaye sınıfının bütün dünyayı sömürerek elde ettiği gelişimin bir kısmıyla işçi sınıfı siyasi yöneticilerini ve sendikacıları satın alabileceği üzerinde durmuştur.

Bu mekanizma kırılamadığı sürece devrimci sürecin emperyalist merkezlerin dışına doğru kayması söz konusu olacaktır.

"Birçok sanayi kolu arasından birindeki, birçok ülke arasından birindeki kapitalistlerin tekelden sağladıkları yüksek kârlar, onlara bazı işçi katmanlarını ve hatta bir süre için oldukça önemli bir işçi azınlığını satın almak ve bu işçileri bütün öteki sanayi kolları ya da bütün öteki ülkelerdeki burjuvazilere karşı söz konusu sanayi kolu veya söz konusu ulus burjuvazisinin davasına kazanmak olanağını sağlıyor."

KÜNYE - "V. İ. Lenin, Kapitalizmin Son Aşaması Emperyalizm" Sol Yayınları

Bu kitap Lenin tarafından 1916 yılının ilk aylarında Zürih'te sürgündeyken ve Birinci Dünya Savaşı bütün cephelerde sürerken yazılmıştır. Lenin'in belirttiği gibi kitap Çarlık Rusyası'nda ve sansür altında basılacağı için bazı siyasi konular törpülenmiştir.

Buna rağmen kitaptaki bazı ifadeler, Rus reformistleri tarafından değiştirilmiş, hatta kitap ilk basıldığında adı "Kapitalizmin Yeni Aşaması Emperyalizm" olarak değiştirilmiştir.

Şubat Devriminden sonra Nisan 1917'de Lenin Rusya'ya dönünce orijinal adıyla ve Lenin'in önsözüyle tekrar yayınlanmıştır.

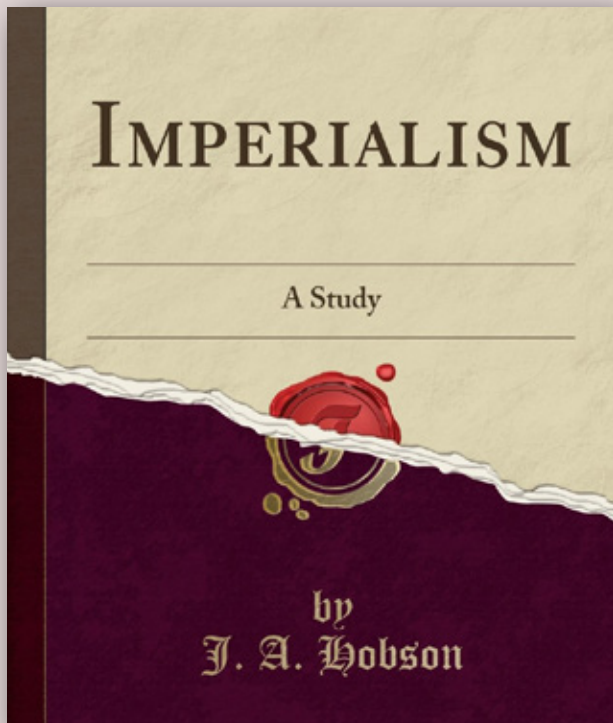
LENİN'İN 1917 NİSAN'INDA LENİNGRAD'TA YAZDIĞI KİTABIN ÖNSÖZ'ÜNDEN

Çarlık sansürünün korkusuyla değiştirilen, derin bir mengene içindeymiş gibi bastırılıp sıkıştırılan bu metin parçalarını şimdi, bu özgürlük günlerinde yeniden okumak, bana çok güç geliyor. Emperyalizmin sosyalist devrimin arifesi olduğunu, sosyal

şovenliğin (sözde sosyalizm, gerçekte şovenlik) sosyalizme tam bir ihanet, burjuvazinin saflarına tam bir kaçış oluşturduğunu, işçi hareketindeki bu bölünmenin emperyalizmin nesnel durumundan kaynaklandığını ortaya koymak için "köle" diline

başvurmam gerekti ve bugün bu sorunlarla ilgilenen okura, 1914-1917 arasında yurt dışında yayımlanan kimi makalelerimi bir araya getiren ve yakında yayımlanacak olan derlemeyi okuması gerektiğini söylemek zorundayım."

LENİN'İN EMPERYALİZM ÜZERİNE YAZDIĞI KİTABIN HOBSON'UN KİTABINDAN NE FARKI VARDI?

Lenin Emperyalizm üzerine çalışırken İngiliz iktisatçı John A. Hobson (1858-1940) tarafından 1902 yılında yazılan Emperyalizm: Bir Çalışma kitabından çok yararlanmıştı. Kitap emperyalizmi tanımlama ve belgeleme konusunda o dönem için oldukça değerli bir kitaptır.

Ancak Hobson'un siyasetle, hele işçi sınıfı siyasetiyle alakası bulunmaz, o tipik bir dünyayı yorumlayıcı akademisyen pozisyonundadır. Lenin ise emperyalizmi bir devrimci olarak ele almıştır. Lenin bu şekilde emperyalizmin ekonomi politliğini Marksizm'e tercüme etmiştir. Lenin emperyalizmi kapitalizmin çürüyen son evresi olarak tanımlamış, bunun sosyalizme geçiş çağı olduğunu çok iyi kavramış ve yansıtmıştır.

Eşitsiz gelişim yasası, emperyalist zincirdeki zayıf halkalar tanımlanması bu eserde çok belirgin hale gelmiştir. Kitabın yazılmasından bir yıl kadar sonra bu tezler devrimci bir sinamaya tabi tutulacak ve ne kadar güçlü olduğu ortaya çıkacaktır.

Emperyalizm ve işçi aristokrasisi arasındaki ilişkinin tanımlanması açısından da önemlidir.

N. KRUPSKAYA'NIN ANILARI

"1916 Ocak'ında Lenin Parus Yayınevi için, emperyalizm üzerine bir broşür yazmaya koyuldu. Bu soruna büyük önem veren Lenin, ekonomik ve politik yanlarıyla emperyalizmin özünü tam anlamıyla açıklığa kavuşturmadıkça, dünya savaşının gerçek, ayrıntılı bir değerlendirmesinin yapılamayacağı görüşündeydi.

O nedenle severek koyulmuştu bu işe. Zürih kütüphanelerinde çalışması gerektiği için, Şubat ortalarında Zürih'e gittik..."

"...Zürih'e geldiğimiz ilk aylarda Lenin esas olarak emperyalizm üzerine broşürü üstünde çalıştı. Avrupa ve Amerika'nın ekonomik yaşamını ta derinlemesine inceledi. Onu elbette sadece ekonomik

yan değil, ona tekabül eden politik biçimler ve bunların kitleler üzerindeki etkisi de ilgilendiriyordu. Broşür Temmuz'da hazırıldı..."

"...Emperyalizmin ekonomisinin incelenmesi, bu "mekanizma"nın bütün parçalarının tahlili, çöküşüne doğru giden emperyalizmin, kapitalizmin bu son aşamasının tüm dünya çapındaki görüntüsünün kavranması, Lenin'e bir dizi politik sorunu yeni bir tarzda ele alma ve sosyalizm için mücadelenin genelinde ve özelde Rusya'da alacağı biçimler sorununu daha temelden aydınlatma olanağı verdi."

N. Krupskaya, Lenin'den Anılar, İnter Yayınları, (Çeviri: S. Kaya, S. N. Kaya, İ. Yarkin), İstanbul, 2. Baskı, 1995.